

Nr 237.

Av herr **Johansson** i Mysinge **m. fl.**, *angående främjande av företagsamhet och familjebildning vid jordbruket.*

Jordbrukets avfolkning fortsätter i oförminskad takt. I den mån orsaken därtill är att söka i en ändamålsenlig och sund rationalisering av jordbruket, är däremot intet att erinra. Tvärtom är detta en önskvärd utveckling. Men frågan är om inte flykten från landsbygden nu antagit sådana proportioner, att man ej kan åberopa denna förklaringsgrund. Fastigheter sammanslås och sambrukas i en utsträckning som aldrig tidigare, och på många platser i vårt land, där gårdarna ej äro så välbelägna, är det svårt att till dem få ägare eller brukare och erforderlig arbetskraft. Många både ekonomiska, sociala och psykologiska faktorer inverka därpå. En icke oväsentlig sådan faktor är den för närvarande goda tillgången på arbete inom industrien. Det är ett arbete, som för ungdomen ter sig, kanske inte bättre i och för sig än t. ex. att vara egen företagare vid jordbruket, men som lättare och fortare ger en bättre ekonomisk och social ställning samt tidigare och lättare tillfälle till äktenskap och som medför mindre hårt arbete inte minst i hemmet för den kvinnliga parten o. s. v. Men det är säkerligen inte hela förklaringen. Med jordbrukets alltmera fortskridande tekniska utveckling, med dess krav på allt mera fulländade maskinella hjälpmedel och dyrbar lösegendom, måste det bli så, att allt flera ekonomiskt beroende unga människor ställas utanför möjligheterna, även om de skulle önska det, att skaffa sig egna jordbruk eller arrenden. Kapitalanskaffningsfrågan blir ofta den stora stöttestenen. Den nya egnahemsreformen är ett stort steg framåt till denna frågas lösning. Men frågan är om den är tillräcklig. Målet är att med statens verksamma bistånd i största möjliga omfattning giva de unga bistånd att bli självägande jordbrukare. Men att bli egnahemslåntagare är dock inte alltid så lätt. Det fordras en viss mängd eget kapital för fastighetens förvärvande, förutom full uppsättning av driftsförnödenheter och inventarier. Detta är ett svårt handikap för många medellösa duktiga jordbruksarbetare och jordbrukarsöner, när det gäller att skaffa eget hem grundat på egen gård.

Frågan är om ej lämpligaste rekryteringsformen, eller i varje fall den lättaste, nu som tidigare, i stora delar av vårt land är arrendet. Ett mycket stort antal av vårt lands jordbrukare ha gått vägen från medellösa jord-

bruksarbetare och hemmasöner över arrendet till självägande. De ha kanske ofta börjat på det lilla torpet och alltefter som deras förmåga och duglighet blivit känd fått större kreditvärdighet, kunnat få större och bättre arrenden och till slut kunnat köpa egen gård.

Med hänsyn till dessa av alla konstaterade förhållanden, som visa, att den svenske jordbrukarens väg till egen gård ofta går över arrendet, synas starka skäl tala för att statliga lånemöjligheter lämnas arrendatorer för inventarieanskaffning.

Nutidens jordbrukarungdom har i detta hänseende svårare att bryta en bana som egna företagare eller arrendatorer å jordbruk. Nutidens arbetsformer, som utmärkas av penninghushållning i utpräglad grad, kräva väsentligt större kapitalinvestering för driftsförnödenheter och inventarier än tidigare mera naturarbetonade driftsformer. Detta gör att möjligheterna för jordbrukets ungdom att bli egna företagare bli mer och mer beskurna och företrädesvis förbehållna dem, som av släktskap, arv el. dyl. ha eget kapital eller därigenom kunna erhålla kredit. Rekryteringsbasen för framtidens jordbrukare blir därför trängre. Säkerligen fråndrages därigenom jordbruket många personer som vore värdefulla för näringen. Jordbruksarrendenas betydelse både som rekryteringsbas för självägande jordbrukare och som form för en aktiv och framgångsrik företagsamhet framgår tydligt av de siffror statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet lämnar i sitt förslag »till ändring i vissa delar i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom m. m.» (prop. nr 346/1943). Enligt dessa äro 20 procent av landets samtliga jordbruk över 2 har arrenden med 27 procent av arealen. Betydelsen för vissa landsdelar framgår därutav, att vid 1932 års jordbruksräkning utgjorde arrendena i Östergötland inte mindre än 49,8 procent av jordbruken.

Frågan om att skaffa hjälp och stöd till dugande jordbrukarungdom och lantarbetare för anskaffande av arrenden och inventarieuppsättning på dessa av t. ex. familj jordbruks storlek är, synes det, av stor betydelse. Det förefaller ej allt för svårt att ordna denna fråga och att finna de lämpliga formerna för de praktiska uppgifternas lösande. Om verksamheten skötes på rätt sätt förefalla statens utgifter ej heller behöva att bli alltför stora. Egnahemsorganisationen borde väl kunna handhava denna uppgift. Men det kan även diskuteras om ej friare former krävas för dessa ärendens handläggning. Så kan t. ex. staten ställa säkerhet för lån, att utlämnas efter noggrann prövning, hos jordbrukskassereörelsen eller jordbruksbetonad sparbank, där sakkunskap om jordbruksförhållandena och personkännedom är till finnandes. Erfarenhet om hur ett sådant system praktiskt verkar ha vi redan i fråga om bosättningslånen, som riksbanken nu handhar. Ett nöjaktigt besked om behovet av denna hjälpform samt de lämpliga formerna för densamma kan endast en utredning giva, detta inte minst i

fråga om de bankmässiga säkerheternas värde när det gäller inteckning i jordbruksinventarier m. m.

Utvecklingen på vissa områden synes alltmera gå i riktningen mot större företag, flera anställda och beroende samt färre företagare och ansvariga, detta även på jordbrukets område. Det har obestriddligen vissa fördelar, men också många nackdelar. Man behöver bara peka på de stora, kapitalslukande företagens känslighet vid kriser. Den mindre företagaren har större rörlighet och anpassningsförmåga och utgör därför ett synnerligen värdefullt och stabiliserande element i samhällslivet, detta inte minst ur social synpunkt. Att vidmakthålla detta element och förstärka detsamma är en fundamental statsuppgift, en uppgift, som på jordbrukets område väl utföres av egnahemsrörelsen, då det gäller anskaffning av egna familjejordbruk, men som av statsmakterna borde kompletteras genom att giva jordbrukets ungdom andra möjligheter att även genom övertagande av arrenden och inköp av inventarier på denna väg få egna hem och utkomstmöjligheter.

Med stöd av vad sålunda anförts få undertecknade anhålla,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande behovet av statens stöd samt lämpliga former därför, för att till aktade och dugande jordbruksarbetare och jordbrukarsöner, som äro i behov därav, genom lämplig låneform eller kreditsäkerhet medverka till skapande av möjligheter för dessa att anskaffa arrenden samt driftsförnödenheter och inventarier, för att därmed ytterligare befrämja företagsamhet och familjebildning vid jordbruket.

Stockholm den 21 januari 1944.

Ivar Johansson
i Mysinge.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

J. V. Pettersson
i Norregård.

Sven Andersson
i Vigelsbo.

I. Pettersson
i Rosta.

Arvid Jonsson
i Skedsbygd.

Per Persson,
Norrby

K. E. Hansson,
Skediga.